

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

יב. "שאי בנך"

התבוננות בפרק הפטרה לפרשת וירא, יש בה כדי לחזק את שאמרנו לעיל. הפטרה (מלכ"ב, ד', א-טז) היא מתוך הפרקים המתארים את מופתי אלישע הנביא. ועיקרה: פלא התחייה של בן האישה השונמית. במבט ראשון נראית הפטרה קשורה ביותר לתחילתה של פרשת וירא. כדרך שבפרשה מבשרים לאישה עקרה שנאשה מלדת, כי תזכה לכן, כן גם בהפטרה. כאן כמו כאן, האישה אינה מאמינה והיא כמסתפקת.

ברם, דומה שעיקר הזיקה הוא לסופה של פרשת וירא לעניין העקידה²⁰. בעקידה צו ה' מורה להעלות את יצחק לעולה. כסבור הוא אברהם שזהו רצונו של הקב"ה. בהפטרה אין צו אך ישנה מציאות. הנה מת הילד והוא מושכב מת על המיטה. יש לך עדות ברורה יותר מזו לרצונו של מקום? מה בידיו של הנביא לעשות? לנסות לנחם את האבלים, לומר 'ה' נתן וה' לקח'. ולא כך היה, אלא נתחברו כאן יחד האם²¹ והנביא כדי לשנות רצונו זה של מקום, להשיב רוח הילד אל קרבו. לא השלמה כאן אלא מאבק עד לניצחון, עד לפקחת עיני הנער עד ל... "שאי בנך".

הרי זה המשך למסר העקידה. ואף זה המשך לאמור שם בספר מלכים קודם לפרק הפטרה -

"וירא מלך מואב כי חזק ממנו המלחמה... ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלהו עלה על החמה" (מלכ"ב, ג', כז).

בממלכת מואב מעלה אב בנו עולה על החומה. ובממלכת ישראל נאבקות אמהות על בניהן ומעלות אותם מבור שאול.

20 על מקבילות לשוניות וצורניות עמדה אריאלה דים בדבריה "האישה בשונם" בתוך "דברי הקונגרס העולמי השמיני למדעי היהדות", חטיבה א', תקופת המקרא, ירושלים, תשמ"ב, עמ' 21 ואילך. אנו נדרשים כזה לתוכן הפנימי המשותף, שההקבלות החיצוניות עשויות לחזקו.

21 יש מקום להשוות בין התנהגותה של השונמית נוכח מות בנה לבין התנהגותה של הגר בפרשה נוכח מחלת בנה. זו נוטשת את הבן ונושאת קלה בבכי. עוד הנער חי וכבר היא מתייאשת מן הרחמים ומאפשרות לשנות. וזו - אף כשהבן כבר מת, איננה אומרת נואש, והיא נאבקות מאבק עיקש על נפש הבן... זוכה.

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

יג. "הבן יקיר"

ועוד הפטרה לפרשת העקידה, והיא הפטרת יום שני של ראש השנה. אז קוראים להפטרה מנבואת ירמיהו (פרק ל"א, א-יט). כאן כביכול לבו של הקב"ה הומה בגעגועים על בנו האובד:

"הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכר אזכרנו עוד על כן המו מעי לר" (שם, שם, יט).

ומתוך המיה אשר כזאת באה בשורת נחמה לאם הממאנת להינחם על בניה כי איננו: "כי יש שכר לפעלתך נאם ה' ושבו מארץ אויב ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם" ²² (שם, שם, טו-טז)

22 דרך כלל נקשרת מצוות התקיעה בשופר של איל בראש השנה לזכירת מעשה העקידה (כמאמרו של ר' אבהו - ר"ה, טז, ע"ב: "אמר הקב"ה: תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני"). והנה באכודרהם (טעמי התקיעות) מביא בנוסף למאמר זה טעם נוסף: "ואומר במדרש, שכראש השנה נעקד יצחק על גבי המזבח, ואותו היום שמעה שרה אמנו ותצעק ותייכב ותיליל. ועל כן אמר הכתוב 'יום תרועה יהיה לכם...'. כדי שיזכור לנו הקב"ה יללת שרה אמנו...". לפי זה, לא מעשה אברהם ויצחק הם הנוכרים אלא יללתה של האם שרה. יללת הנובעת מעומק האהבה הטבעית של אם לבנה, וזו הזעקה הזכה היא העומדת לדורות.